

BEWONERS VAN NESTKASTEN IN HET GOOI IN 1992

Pieter Schut

Inleiding

In 1992 werd opnieuw door enkele tientallen vrijwilligers nestkastonderzoek gepleegd in ons werkgebied. Onlangs heeft de coordinator van de subgroep, Dick Jonkers, de feiten op een rij gezet in een mooi en overzichtelijk stuk dat voorzien is van uitgavenummer 85 van de VWG. Het hele rapport is verkrijgbaar via Dick Jonkers (tel.02152-60456). Hier volgt een opsomming van de meest opmerkelijke resultaten.

Broedgevallen

In totaal werden liefst 1168 nestkasten vorig jaar in ons gebied gecontroleerd. Die kasten zijn verspreid over 36 terreinen, die terug te vinden zijn in tabel 1. De kasten werden bewoond door zeventien verschillende vogelsoorten (zie tabel 2) en dat zijn drie soorten minder dan in 1991. Van de kasten was 64 procent bezet. Zoals gewoonlijk troont de Koolmees on-aantastbaar bovenaan de lijst, gevolgd door de Pimpelmees. De verhouding Koolmees:Pimpelmees is 2:1. Van beide soorten was het aantal broedgevallen ongeveer gelijk aan 1991. Er werd slechts één Bosuil gemeld en één Torenvalk. Maar de onderzoekers verwachten dat het met deze soorten mogelijk het lopende jaar beter zal gaan, omdat 1993 een goed muizenjaar wordt. De Gekraagde roodstaart was slechts in twee gebieden (Laarder Wasmeer en het Dassenbos) aanwezig en ook de Bonte vliegenvanger liep terug. In 1991 nog aangetroffen in dertien gebieden, in 1992 nog maar in tien gebieden met een totaal van 15 broedparen. Van één broedpaar vermoeden de onderzoekers dat het twee broedsels in een kast heeft grootgebracht. Dat zou heel opmerkelijk zijn, want uit de literatuur zijn maar weinig gevallen van twee broedsels in één seizoen van de Bonte vliegenvanger bekend.

Mislukte broedsels

Natuurlijk (het woord zegt het al) loopt het ook met broedgevallen in nestkasten wel eens fout af. De onderzoekers constateerden in 37 gevallen dat het verkeerd afliep. Het ging hierbij om Koolmezen, Pimpelmezen en een Boomklever. Als veroorzakers van het ongerief werden eekhoorns, Grote bonte specht en wespen aangewezen. Ook plundering door Eksters is niet uitgesloten. Eksters hebben het vooral gemunt op zogenaamde halfopen kasten, ook wel vliegenvangerkasten genoemd. Omdat uit ervaring opnieuw is gebleken dat vliegenvangers deze kasten niet benutten en andere soorten een gemakkelijke prooi vormen, adviseren de onderzoekers om deze half open kasten niet langer te gebruiken en te verwijderen.

Tabel 1. Gecontroleerde terreinen

Naam gebied	Aantal kasten
Aardjesberg	14
Bikbergen 1	32
Bikbergen 2	33
Boekesteijn	62
Bussumse Waterleiding	34
Conferentieoord Hoorneboeg	28
Crailoo	42
Dassenbos	45
Dassenbos A27	36
De Beek	43
De Cruysbergen	24
De Snip	35
Drakenburg	24
Franse Kamp	42
Heidebloem	28
Hilverbeek	42
Hilv. Wasmeer (binnen raster)	18
Hilv. Wasmeercomplex	53
Hoorneboeg	22
Juliana-oord	27
Korporaal van Oudheusdenkazerne	66
Laarder Wasmeer	52
Oud-Bussem	32
Oud-Cruysbergen	19
Postiljonheide	50
PWN-Laren (NIEUW in 1992)	27
Schaep en Burgh	25
Smithuyserbos-Noord	31
Smithuyserbos-Zuid	27
Spanderswoud	46
Spanderswoud, landgoed	13
Sypesteijn	32
Theosofisch Centrum	23
VARA (NIEUW in 1992)	8
Westbatterij Muiden	5
Zwarte Berg	29
Totaal aantal kasten	1168

Tabel 2. Broedgegevens

Soort	Aantal		
	1e	2e	totaal
* Torenvalk	1	-	1
* Holenduif	8	3	11
* Bosuil	1	-	1
* Gr.bonte specht	1	-	1
* Gekr.roodstaart	1	-	1
* Winterkoning	-	1	1
* Roodborst	1	-	1
* B.vliegenvanger	15	1	16
* Koolmees	461	151	612
* Pimpelmees	224	19	243
* Zwarte Mees	9	7	16
* Matkop	2	-	2
* Boomklever	9	-	9
* Boomkruiper	4	-	4
* Ringmus	4	4	8
* Spreeuw	5	-	5
* Kauw	1	-	1

Zoogdieren en insecten

Veel kasten werden ook in gebruik genomen als slaappleats of als broedgelegenheid door andere diersoorten. Zo werden er meer dan dertig vleermuizen aangetroffen in nestkasten en ook zeker vijf eekhoorns.

Uiteraard is ook de aanwezigheid van vele insecten in de broedkasten vastgesteld.

Nestkasttypen en onderhoud

Er zijn natuurlijk vele soorten kasten. In ons werkgebied is de verdeling nogal eenzijdig. Het overgrote deel (801) bestaat uit mezenkasten. De gedachte is om wat meer variatie aan te brengen, maar dat gaat langzaam. Je gaat immers geen goede nestkasten vervangen. Maar door

het vlieggat te verkleinen (door een kleiner metalen plaatje aan te brengen), is toch al vrij eenvoudig een verandering te bewerkstelligen.

Verder zijn in ons werkgebied onder meer te vinden roodstaartkasten (31), vliegenvangerkasten (37), boomkruiperkasten (29), bosuilkasten (26), torenvalkkasten (8), spechten/spreeuwenkasten (25) en een steenuilkast (1).

Een broedplaats die niet onder de nestkasten valt, maar wel wordt gebruikt, is de brievenbus. In 1992 waren er twee in gebruik.

Vernieling en diefstal van de kasten (door mensen wel te verstaan) vormen een toenemend probleem. In 1992 is het weer op diverse plaatsen geconstateerd.

Weer

De vogels noch de controleurs hadden over het weer te klagen. Door de zachte winter was de conditie van de vogels goed. Het voorjaar van 1992 was ook goed en de maand juni was zelfs de zachtste van deze eeuw.

Deze omstandigheden hebben er zeker toe bijgedragen dat er veel tweede legfels waren. Bij de Koolmees werden 151 tweede legfels vastgesteld; bij de Pimpelmees slechts 19.